

Till Rinkeby-Kista stadsdelsnämnd

Anhörig- och objektanställningar i hemtjänsten

Remiss från kommunstyrelsen (KS-dnr 152-1158-2015).

Förvaltningens förslag till beslut

Tjänsteutlåtandet utgör svar på remissen

Patrik Derk
stadsdelsdirektör

Annika Björklund
tf. verksamhetsområdeschef

Sammanfattning

Allt fler sjuka äldre vårdas idag i hemmet och detta ställer höga krav på kompetens hos den som utför hemtjänstinsatserna. Äldreförvaltningens granskningar av utförare inom hemtjänst visar att det finns en hög andel anhörig- och objektanställda hos vissa utförare. En stor del av dessa anställningar finns inom stadsdelsområdena Spånga-Tensta, Rinkeby-Kista och Skärholmen. Granskningarna visar på flera svårigheter med denna typ av anställningar, bland annat avseende de anställdas kompetens och anställningsvillkor.

Äldrenämnden har därför uppdragit till äldreförvaltningen att utreda anhörig- och objektsanställda. Äldreförvaltningen har också för egen del godkänt att nyanställningar av anhörig- och objektanställda inte tillåts från och med 1 januari 2016. Förslaget har överlämnats till kommunstyrelsen för vidare beslut. Rinkeby-Stadsdelsförvaltningen välkomnar äldreförvaltningens utredning och samråder gärna i denna i enlighet med äldreförvaltningens önskemål.

Bilagor:

1. Protokollsutdrag från äldrenämndens sammanträde 2015-06-16
2. Äldreförvaltningens tjänsteutlåtande 2015-05-26

Remissbehandling

Kommunstyrelsen har, för yttrande, remitterat ett av äldreförvaltningen den 26 maj 2015 upprättat tjänsteutlåtande "Anhörig- och objektsanställningar i hemtjänsten" till stadsdelsnämnderna Rinkeby-Kista, Skärholmen, Spånga-Tensta samt stadsledningskontoret, kommunstyrelsens pensionärsråd och fackförbundet Kommunal. Remisstiden sträcker sig till den 2 oktober 2015.

Remissen

Äldrenämnden behandlade den 16 juni 2015 det av äldreförvaltningen upprättade tjänsteutlåtandet "Anhörig- och objektsanställningar i hemtjänsten". Äldrenämnden beslöt, i enlighet med äldreförvaltningens förslag, att uppdra åt äldreförvaltningen att utreda anhörig- och objektsanställningar inom hemtjänsten i staden. Vidare godkände äldrenämnden, för egen del, att nyanställningar av anhörig- och objektsanställda inte tillåts från och med den 1 januari 2016 samt överlämnade förslaget till kommunstyrelsen för vidare beslut i kommunfullmäktige. Protokollsutdrag från äldrenämndens sammanträde den 16 juni 2015 bifogas (*bilaga 1*).

Äldreförvaltningens tjänsteutlåtande

Stockholms stads valfrihetssystem inom hemtjänsten möjliggör en mångfald av utförare. Inom dessa verksamheter är antalet anhörig- eller objektsanställda idag omfattande, särskilt i stadsdelsområdena Spånga-Tensta, Rinkeby-Kista och Skärholmen. Anhöriganställning används då en anhörig till den enskilde utför hemtjänstinsatserna. Enligt Stockholms stads kollektivavtal, PAN, som omfattar anhöriganställda i kommunal regi, innebär anhöriganställning att den anställde och den enskilde delar hushåll. Objektsanställning används som begrepp då en person anställs för att utföra hemtjänstinsatser enbart hos en enskild person. Den objektanställda kan vara en nära anhörig, en närstående eller en person med särskilda språkliga eller kulturella egenskaper som den enskilde efterfrågar.

Allt fler äldre vårdas idag i hemmet och detta ställer höga krav på kompetens hos den som utför hemtjänstinsatserna. Vid upphandling av hemtjänst ställer staden flera kvalitetskrav på utföraren, bland annat om utbildning, kunskaper i svenska språket, anställningsform och fortbildning.

Äldreförvaltningens granskning av hemtjänstutförare visar att anhöriganställda inom privat regi ökat kraftigt sedan år 2009, med undantag för år 2014. För verksamheter i egen regi har en minskning skett under samma period. Äldreförvaltningens bedömning är bland annat att anhörig- och objektsanställda sällan träffar ledning, i hög grad saknar kompetensutveckling och har bristfälliga kunskaper i svenska språket. Även dokumentation och planering av insatser är bristfällig. Fackliga företrädare har framfört att arbetsvillkoren för dessa anställningar ofta inte är förenliga med arbetsmiljölagen.

Kvalitet inom hemtjänsten förutsätter att insatserna utförs av anställda med adekvat utbildning och kompetens. Den anställda behöver också arbetsledning och fortbildning utifrån behov. För att få en helhetssyn över de problem med anhörig- och objekthanställningar som genomförda granskningar har äldrenämnden uppdragit åt äldreförvaltningen att utreda anhörig- och objekthanställningar inom hemtjänsten i Stockholms stad. I tjänsteutlåtandet uppges att utredningen med fördel kan ske i samråd med stadsdelsförvaltningar. I avvaktan på att utredningen genomförs har äldrenämnden godkänt att nyanställningar av anhörig- och objekthanställningar ska upphöra från och med 1 januari 2016. Förslaget har överlämnats till kommunstyrelsen för vidare beslut.

Tjänsteutlåtandet bifogas i sin helhet.

Förvaltningens synpunkter

Stadsdelsförvaltningen välkomnar äldreförvaltningens utredning och samråder gärna i denna i enlighet med äldreförvaltningens önskemål. Vidare delar förvaltningen uppfattningen att nyanställningar bör upphöra under utredningstiden.

I Rinkeby-Kista är andelen anhörig- och objekthanställda hög. Stadsdelsförvaltningens erfarenheter överensstämmer med vad som framkommer i äldreförvaltningens tjänsteutlåtande, d.v.s. att anhörig- och objekthanställda ofta saknar adekvat utbildning och att möjligheten till kompetensutveckling i många fall brister. Äldreförvaltningen gör också bedömningen att det är vanligt att kunskaperna i svenska språket är bristfälliga och att dokumentation av planering och genomförda insatser i många fall är ofullständiga.

Vidare delar stadsdelsförvaltningen äldreförvaltningens bedömning att ofta är svårt att följa upp insatser som utförs av anhöriga, t.ex. när det gäller arbetad tid och med vilken kvalitet insatserna utförts. Den höga andelen anhörig- och objekthanställda i Rinkeby-Kista gör att förvaltningen bedömer att det planerade utredningen i hög grad kommer att gynna en kvalitetssäkring av hemtjänstinsatser för brukare i stadsdelsområdet.
